

**БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА ТА
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Циклова комісія фінансово-економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора з навчальної роботи

Марина ЗАЙЧЕНКО

08 2024 р.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

здобувачів освіти спеціальності

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Білгород-Дністровський, 2024

Робоча програма дисципліни «**Фінансовий контролінг**» складена відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Розробник: Тетяна ГУЛЯЄВА, викладач фінансових дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних дисциплін

Протокол № 1 від 29.08.2024 року

Голова циклової комісії _____ Світлана СТЕПОВА

Схвалено методичною радою Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Протокол № 6 від 29.08.2024 року

Голова методичної ради _____ Марина ЗАЙЧЕНКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Компонент освітньої програми, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів: 4 Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 120	Компонент освітньої програми Цикл професійної підготовки Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок Освітньо-професійний ступінь: Фаховий молодший бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		2	
		Семестр	
		4	
		Лекційні заняття:	
		40 год.	
		Практичні заняття	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні заняття:	
		Вид контролю: диференційований залік (4-й семестр)	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансовий контролінг спрямований на інформаційну підтримку фінансових рішень, які передбачають використання аспектів бюджетування, планування та прогнозування, управлінського обліку, діагностики фінансового стану, управління фінансовими ризиками підприємства та внутрішнього контролю, які в сукупності забезпечують координацію окремих підсистем управління й зорієнтовані на оптимізацію прийняття обґрунтованих фінансових рішень і зростання вартості підприємства.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий контролінг» є формування у студентів теоретичних знань, які пов'язані з концепцією фінансового контролінгу, практичних навичок прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі інформації контролінгової системи і професійних компетентностей щодо організації фінансового контролінгу на підприємстві.

Завдання навчальної дисципліни полягають у наступному: володіння теоретичними аспектами функціонування системи фінансового контролінгу; володіння загальнонауковими та специфічними дослідницькими прийомами

фінансового контролінгу; володіння технологіями фінансової діагностики ефективності контролінгової системи; імплементації системи управління витратами на підприємстві; володіння та застосування інструментарію оцінювання результативності діяльності; володіння аналітичним та методичним забезпеченням фінансових рішень.

Об'єктом навчальної дисципліни є сучасні теорії та практика організації й оперативного та стратегічного управління підприємством.

Предметом навчальної дисципліни є система методів та прийомів з інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень для забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Гроші та кредит», «Фінанси», «Бюджетна система», «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Статистика», «Банківські операції», «Інвестування», «Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках», «Фінансові ризики».

Набуті здобувачами освіти компетенції згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні(фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.

СК 8. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання й обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі навчальних закладів можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст програмного матеріалу і розподіл навчальних годин за темами в межах бюджетного часу, відведеному навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством

Тема 1. Контролінг як інструмент управління підприємством

Сутність, принципи і сфера застосування контролінгу. Чинники виникнення контролінгу. Роль контролінгу в системі управління підприємством. Різноманіття предметних областей щодо сутності контролінгу. Елементи системи контролінгу. Принципи контролінгу.

Мета, предмет, методи та об'єкти контролінгу.

Функції та завдання контролінгу.

Тема 2. Фінансовий контролінг: сутність, функції, принципи

Сутність та функції фінансового контролінгу. Мета фінансового контролінгу. Функції фінансового контролінгу.

Принципи фінансового контролінгу.

Етапи побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві.

Тема 3. Види фінансового контролінгу

Види фінансового контролінгу: стратегічний і тактичний. Сутність, мета та завдання стратегічного фінансового контролінгу. Напрями, що характеризують систему стратегічного контролінгу. Орієнтація, цілі та головні завдання стратегічного фінансового контролінгу. Характеристика напрямів аналізу в системі стратегічного контролінгу.

Сутність, мета та завдання тактичного фінансового контролінгу. Орієнтація, цілі та головні завдання тактичного фінансового контролінгу. Бюджетування, рапортування і контроль у системі оперативного фінансового контролінгу. Внутрішній консалтинг як елемент оперативного фінансового контролінгу.

Взаємозв'язок стратегічного і тактичного фінансового контролінгу. Ефективність контролінгової системи підприємства.

Тема 4. Об'єкти фінансового контролінгу та їх класифікація

Сутність витрат. Класифікації витрат для калькуляції та визначення фінансових результатів: виробничі і невиробничі, вичерпані і невичерпані, прямі і непрямі, собівартість продукції і витрати періоду, основні і накладні. Класифікації витрат для прийняття управлінських рішень: релевантні і нерелевантні, постійні і змінні, дійсні і альтернативні, інкрементні і маржинальні. Класифікації витрат для контролю й регулювання: за місцями виникнення витрат, за об'єктами обліку, за об'єктами обліку, контрольовані й неконтрольовані, планові (стандартні) і фактичні.

Поняття центру відповідальності. Принципи організації центрів відповідальності. Основні та функціональні центри відповідальності: сутність та

умови їх створення.

Сутність, функції та задачі управлінського обліку, принципи його організації. Формування управлінського обліку. Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку. Методи оцінки та обліку витрат. Системи калькулювання та обліку витрат.

Тема 5. Методичний інструментарій фінансового контролінгу

Прийоми щодо збору інформації для управлінського персоналу. Економічний аналіз як база для прийняття управлінських рішень. Формування основних підконтрольних показників.

Аналіз результатів за відхиленням. Підходи до розрахунків за відхиленнями. Методи аналізу відхилень фактичних результатів від планових. Бенчмаркінг. Вартісний аналіз. АВС-аналіз. Аналіз сильних та слабких місць на підприємстві. Система "директ-костинг". Система "стандарт-костинг", її характеристика і сфера застосування. Аналіз взаємозв'язку "витрати - обсяг - прибуток". Основні передумови використання моделі беззбитковості.

Показники управління прибутком підприємства.

Тема 6. Методи фінансового планування

Сутність та види фінансового планування. Цілі фінансового планування та застосування в контролінгу.

Експертне прогнозування. Методологічні прийомів, що використовуються за суб'єктивного методу прогнозування.

Каузальне прогнозування. Форми казуального прогнозування.

Методи екстраполяції. Можливість застосування методів екстраполяції.

Змістовний модуль 2. Прийняття управлінських рішень у контролінгу

Тема 7. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу

Сутність, цілі, задачі і принципи бюджетування. Система бюджетів на підприємстві. Процес бюджетування. Прирістне бюджетування й бюджетування "з нуля", поза бюджетуванням і просунуте бюджетування.

Види бюджетів.

Сутність бюджетного контролю та його організація. Завдання бюджетного контролю. Ефективність та результативність діяльності підприємства.

Тема 8. Контролінг інвестиційних проектів

Сутність, цілі, задачі та об'єкт контролінгу інвестиційних проектів. Напрями діяльності контролінгу інвестиційних проектів. Види контролінгу інвестиційних проектів. Етапи процесу контролінгу інвестицій. Методи інвестиційних розрахунків.

Критерії оцінки інвестиційних проектів, їх класифікація. Переваги та недоліки критеріїв інвестиційних проектів та можливості застосування в

сучасних умовах господарювання.

Тема 9. Організація системи контролінгу на підприємстві

Служба контролінгу і вимоги до її створення. Необхідність упровадження системи контролінгу на підприємстві. Передумови упровадження системи контролінгу на підприємстві за окремими напрямками.

Вимоги до створення служби контролінгу на підприємстві. Структура і склад служби контролінгу.

Етапи впровадження контролінгу на підприємстві.

Місце служби контролінгу в організаційній структурі підприємства. Посадові обов'язки працівників служби контролінгу

Тема 10. Методи прийняття управлінських рішень у контролінгу

Сутність та види управлінських рішень. Класифікація підходів до прийняття управлінських рішень у контролінгу. Процес прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень. Економічні умови розробки грамотних управлінських рішень.

Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень. Система критеріїв прийняття управлінських рішень. Критерії прийняття управлінських рішень.

Організація розробки управлінського рішення. Вибір управлінських рішень.

4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Кількість годин						
Назви блоків (модулів тощо) і тем	денна форма навчання						
	всього	з них					
		лекції	практичні	самостійні			
Змістовний модуль 1. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством							
Тема 1. Контролінг як інструмент управління підприємством	10	4	2	4			
Тема 2. Фінансовий контролінг: сутність, функції, принципи	10	4	2	4			
Тема 3. Види фінансового контролінгу	14	4	2	8			
Тема 4. Об'єкти фінансового контролінгу та їх класифікація	14	4	2	8			
Тема 5. Методичний інструментарій фінансового контролінгу	14	4	2	8			
Тема 6. Методи фінансового планування	14	4	2	8			
Разом за модулем 1	76	24	12	40			
Змістовний модуль 2. Прийняття управлінських рішень у контролінгу							
Тема 7. Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу	10	4	2	4			
Тема 8. Контролінг інвестиційних проектів	14	4	2	8			
Тема 9. Організація системи контролінгу на підприємстві	10	4	2	4			
Тема 10. Методи прийняття управлінських рішень у контролінгу	10	4	2	4			
Разом за модулем 2	44	16	8	20			
Загалом годин	120	40	20	60			

5. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

Словесні методи (бесіда, розповідь, пояснення, лекції тощо) характерні тим, що інформацію для засвоєння здобувач освіти отримує вербальними засобами, тобто через слово.

Наочні методи - інформація для засвоєння одержується на основі сенсорно- перцептивної діяльності (демонстрування, ілюстрації, показ об'єкта, моделі).

Практичні методи. Суть їх у тому, що шляхом виконання практичних дій здобувач освіти отримує деяку інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходить до тих знань, які необхідно засвоїти. Особливість методу в тому, що діяльність з одержання знань накладається в часі на діяльність з їх застосування, що дає винятково важливий педагогічний ефект.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

1. Бесіда, або діалог з аудиторією. Ставиться серія запитань, які потребують відповіді. Це дає можливість зрозуміти, чи готові здобувачі освіти сприймати новий матеріал, чи їх потрібно активізувати. Практика підказує, що здобувачі освіти ідуть на заняття не підготовлені, але коли знають, що буде опитування – готуються. Разом з тим це дає можливість виявити прогалини, що важливо не стільки для здобувача освіти, як для викладача.

2. Сократична бесіда. Ставиться серія запитань, які дають можливість здобувачу освіти дати не повну відповідь, що спонукає з зацікавленістю сприймати новий матеріал.

3. Проблемне заняття. Висловлюється проблема, з метою викликати зацікавленість у здобувачів освіти. Цей вид інтерактивних технологій можна використовувати після опрацювання серії занять, бо здобувачі освіти вже повинні мати багаж знань.

4. Дискусія. Відбувається активний обмін думками. Це різновид проблемних лекцій. Проводяться ділові ігри, самостійна робота. Лекція-дискусія дає можливість охопити складний, великий за обсягом і найбільш вдалий матеріал.

5. Аналіз конкретних ситуацій. Береться конкретна ситуація з життя (професійна діяльність, соціум тощо) і вирішується різними шляхами. Сьогодні неможливо навчати здобувача освіти старими методами. Знань стало так багато, професійні навички стали настільки багатоманітними, що їх неможливо передати в повному обсязі в межах традиційних методів, шляхом ретрансляції, позбавленої емоційності.

6. Заняття з використанням техніки зворотного зв'язку. Після подачі лекції починається її обговорення. З'ясовується наскільки здобувачі

освіти зрозуміли матеріал.

7. Метод «заверши фразу». Здобувач освіти може продовжувати її своїми словами, а не так як у конспекті.

8. Консультація. Для індивідуальної роботи зі здобувачами освіти використовують *пояснення*.

6. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За місцем у навчальному процесі розрізняють **вхідний, поточний, періодичний, підсумковий види контролю**.

Вхідний контроль – використовують перед вивченням нової теми на початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни, щоб передбачити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – спостереження викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті. Метою його є отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти і якість навчальної роботи на занятті, оптимізація управління навчальним процесом.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх заняттях знань, умінь здобувачів освіти з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі. Різновидом періодичного є **тематичний контроль**, що полягає у перевірці та оцінюванні знань здобувачів освіти з кожної теми і спрямований на те, щоб усі належно засвоїли кожен тему.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, за рік – на основі семестрових оцінок.

Навчальні досягнення здобувачів освіти з навчальної дисципліни можуть оцінюватися за кредитно-трансферною системою ЄКТС, в основу якої покладено принцип прозорості, об'єктивності, індивідуальності та певної уніфікованості. Головне завдання при цьому – досягти найбільш ефективного та об'єктивного оцінювання, яке повинне одночасно виконувати контролюючу й мотивуючу функції.

Кожен модуль включає лекційні та практичні заняття, самостійну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;

- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік – 4-й семестр 2-го року навчання (денна форма)

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у Білгород-Дністровському фаховому коледжі природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій».

Формою семестрової атестації є диференційований залік – 4-й семестр 2-го року навчання (денна форма)

Результати навчання здобувачів фахової передвищої освіти Коледжу з теоретичної та практичної підготовки можуть оцінюватись за 100-бальною шкалою, оцінкою в ЄКТС.

Відповідно рейтинг здобувача освіти із засвоєння навчальної дисципліни може складатися з рейтингу з навчальної роботи – 70 балів та рейтингу з атестації – 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок до екзаменаційної відомості, індивідуального навчального плану здобувача освіти (залікової книжки) та журналу рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Відповідність результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Оцінка ЄКТС	Сума балів за 100 бальною шкалою	Націо нальна шкала (12-бальна)	Націо нальна шкала (4-бальна)	Рівень компетен тності	Критерії оцінювання
A	90 – 100 (відмінно)	12-10	відмінно	Високий рівень	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для ухвалення рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
B	85 – 89 (дуже добре)	9-8	добре	Достатній рівень	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
C	75 – 84 (добре)	7			Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
D	70 – 74 (задовільно)	6-5	задовільно	Середній рівень	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
E	60 – 69 (достатньо)	4			Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	35 – 59 (незадовільно)	3	незадовільно	Початковий рівень	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
F	1 – 34 (незадовільно)	2			Здобувач освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.
		1			Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Підручники та посібники.
2. Конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Презентації.
5. Методичні вказівки до практичних робіт.
6. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.
7. Індивідуальні завдання студентів.
8. Матеріали з контролю знань студентів.
9. Стенди та інші наглядне обладнання аудиторії.

Вивчення дисципліни здобувачами освіти передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану українську та іноземну літературу (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Гончарук С.М., Долбнева Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : [навчальний посібник]. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 298 с.
2. Навчально-наочний посібник з дисципліни «Фінансовий контролінг» / Корбутяк А.Г., Єрмійчук Н.І. – Чернівці, Вид-во ЧНУ, 2017. – 115 с.
3. Птащенко Л. О. Фінансовий контролінг [текст] навч. посіб. / Л. О. Птащенко, В. В. Сержанов. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 344 с.
4. Сабліна Н. В. С12 Фінансовий контролінг [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 161 с.
5. Навчально-наочний посібник з дисципліни «Фінансовий контролінг» / Корбутяк А.Г., Єрмійчук Н.І. – Чернівці, Вид-во ЧНУ, 2017. – 115 с.

Додаткова

1. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія / Л.В. Нападовська.- Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. - 450 с.
2. Семенов Г.А. Удосконалення управління промисловим підприємством на засадах контролінгу : монографія / Г.А. Семенов, О.В. Козуб. - Запоріжжя: [КПУ], 2011. - 215 с.
3. Вербило О.Ф. Управлінський облік : навч. посібн./ за ред. О.Ф. Вербило. - К.: НУБіПУ, 2011. - 391 с.
4. Гудзинський О.В. Контролінг в системі менеджменту / заг. ред. О.В.

Гудзинський. - К.: [б.в.], 2009. - 225 с.

5. Давидович І.Є. Контролінг: Навч. посібн. / І.Є. Давидович. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 552 с.

6. Івахненко С.В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології / С.В. Івахненко, О.В. Мелих. - К.: Знання, 2009. - 319 с.

7. Контролінг в управлінні підприємством : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Г.П.Ляшенко. - Ірпінь: НУ ДПС України, 2009. - 274 с.

8. Контролінг : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / за заг.ред. С.С. Герасименко. - К.: Нац. Акад. упр., 2011. - 99 с.

9. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. - К.: КНЕУ, 2013. - 407 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [http:// www.rada. kiev.ua](http://www.rada.kiev.ua).
2. Кабінет Міністрів України <http:// www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство економіки України <http:// www.me.gov.ua>
4. Державна фіскальна служба України <http:// www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України <http:// www.minfin.gov.ua>
6. Законодавство України <http:// www.zakon/rada.gov.ua>

